28

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE INFARCTV PVLMONVM,

QVAM

AVSPICE SVPREMO NVMINE,

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,

REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. PLACIDO,

REGALIS MONAST. SS. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI ORD. S. BENEDICTI INTRA ERFORDIAM ABBATE, PRÆPOSITVRÆ ZELLENSIS ET IN FRANCKE-RODA AD VVERRHAM DOMINO, S. FACVLT. THEOL. ASSESSORE PRIMARIO, ETC.

EX DECRETO ET CONSENSV GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ IN PER-ANTIQVA ELECTORALI HIERANA,

SVB PRÆSIDIO

DN. LAVRENTII THEOPHILI LVTHER,

MEDIC. DOCT. CHYMIÆ PROFESS. PVBL. FACVLTAT. MED. ASSESS. ORDIN. ET CIVITAT. ERFORD. CONSVL. SENIOR.

PATRONI AC PROMOTORIS SVI COLENDISSIMI,

PRO GRADV DOCTORIS,

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS LEGITIME ADIPISCENDIS,

PVBLICÆ ERVDITORVM CENSVRÆ SVBMITTET,

AVTOR ET RESPONDENS

MARTINVS WILHELMVS KOCH,

Crosna-Silesius,

IN AVDITORIO MAJORI COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSVETIS.

DIE XXI. FEBRVARII A. R. S. M DCC XXXI.

ERFORDIÆ, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.

VIRIS,

PRÆNOBILISSIMO, EXPERIENTISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DOMINO, JO. ABRAHAMO BEER,

PHILOS. ET MEDICINÆ DOCTORI,
PRACTICO BRIGENSIVM CELEBERRIMO, FELICISSIMO;

NEC NON,

PLVRIMVM REVERENDO, AMPLISSIMO CLARISSIMOQVE

DOMINO,

M. MARTINO BEER,

PASTORI BOEMISCHDORFFIENSIVM MERITISSIMO,

AVUNCULIS SUIS

FILIALI PIETATE COLENDIS,

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM,

GRATÆ MENTIS TESSERAM,

CVM VOTO OMNIGENÆ PROSPERITATIS

SVBMISSE

D. D. D.

AVTOR.

J. N. J.

DISSERTATIONIS INAVGVRALIS MEDICÆ

DE

INFARCTV PVLMONVM,

PRÆFAMEN.

Um animus ſit, loco Speciminis inauguralis, quædam de *Infarctu pulmonum* in medium proferre, non incongruum fore duco, ſi ante ipſam Thematis tractationem paucis in cauſas inquiram, quare Pulmones præ aliis corporis noſtri partibus morboſis adflictionibus magis ſint obnoxii. Tria autem hic ſeſe potiſſimum nobis offerunt, ſeorſim, breviter tamen recenſenda: *Structura* nimirum *pulmonum*, *ſitus* eorundem, atque *externa* vim iisdem facile inferentia. In ipſa quidem *ſtructura* ejusque ad labem contrahendam aptitudine, *laxitas* hujus

vifceris vitalis notabilis primum recenfenda venit, quæ, five propter hæreditariam difpofitionem, five aliam quamcunque caufam major adhuc fuerit, tantò magis accufanda erit: deinde *tubulofa* attentionem fibi quandam vindicabit *fubftantia*, eò quod non tantum fat magna, verum & numerofiffima infinitæ ferè capacitatis vafcula, maximam fluidorum copiam vehentia parenchyma, quod vocant Veteres, pulmonum perreptent; denique eximius *glandularum* bronchia obfidentium numerus, in ftatu fecundum naturam partim pro lubricatione, partim pro defenfione ab injuriis externis, humorem ferofo-mucofum fecernentium, non prætereundus eft, quippe quæ levi datâ causâ, v. g. tranfpiratione prohibitâ, &c. nimiam dicti humoris quantitatem fecernunt, adeoque tuffi, afthmati, aliisque pulmonum malis inducendis funt aptiffimæ. Alterum, quod circa frequentiam medii Ventris morborum notari meretur, eft *fitus pulmonum*, utrumque thoracis latus occupans, proximaque cordis fluidum fanguinis vitale, jugi exercitio, fyftaltico atque diaftaltico motu propellentis, vicinitas. Jam, fi æqua animi lance perpendamus, quanta vi ipfe fortiffimus cordis mufculus muneri fuo fatisfacturus, fit præditus, quodque illa maxime in partibus fibi proximis atque contiguis vigeat; infuper quoque ea, quæ de laxitate pulmonum, itemque de vafculorum minimæ capacitatis infigni multitudine, nec non de fanguine copiofius ibidem affluente & transfluente adduximus, repetamus, liquido apparebit, quod perquam facilè in tali vifcere ftagnationes periculofæ, aut ftafes fanguinis exitiales oriantur. Neque vero ter-

tio

tio demum prætermittendas eſſe cenſeo *injurias* ſat multas, quæ *externæ* vocantur, variisque modis pulmonum labefactant ſubſtantiam, quorſum præter ictus, plagas, &c. aër potiſſimum noxiis qualitatibus præditus, ſpectat. Aëris equidem fluidum, quanto gaudeat, eoque inevitabili uſu, res in vulgus etiam nota eſt, ſed temperatum eſſe debet, *vid.* HOFFMANNI *Diſſert. de Aëris intemperie multorum malorum cauſa;* adeoque nec nimio frigore ſtringendo, nec nimio calore exſiccando, itemque relaxando nimis, multo minus peregrinis & vitæ noſtræ plane infenſis effluviis refertus, nocere debet. Plura ſane miſerorum oculis obverſantur exempla, quo præſertim Metallicolarum gens ſpectat, qui ab aëre ſaturninis, arſenicalibus, mercurialibus, aliisque acrioribus vaporibus inquinato pulmonum ſibi labem contraxerunt; (qua de re conſulatur Excell. HOFFMANNI *Diſſert. de Metallurgia morbifera:*) ſed indicaſſe hæc jam ſufficiat. Mittimus itaque reliquos eosque ſat multos pulmonum morbos, atque in præſenti tractatione ad *Infarctum pulmonum*, Veteribus fere incognitum, ejusque indolem, cauſas & methodum medendi perveſtigandas nos accingimus. Prius vero, quam ipſam rem aggrediamur, non poſſumus egregia *Illuſtr.* STAHLII Potentiſſimi Regis Boruſſiæ Archiatri, de morbo noſtro merita, cum primus fere de eo commentatus fuerit, digne ſatis admirari, ejusque Scripta commendare. Cœterum Summum imploramus Numen, ut conatus noſtros qualescunque ad ſui ipſius gloriam, proximique ſalutem exoptatiſſimam cedere jubeat!

CAPUT I.

De Natura & Signis diagnosticis ac Prognosticis Infarctus pulmonum.

§. I.

DE *Infarctu pulmonum* acturi, statim in limine Dissertationis nostræ, de vocum Etymologia solliciti ut simus, opus non est, siquidem *infarctum* propriè consideratum esse adimpletionem rei alicujus certis limitibus circumscriptam vi quadam factam, nemo non intelliget. Ita PLINIVS: *Parietes*, (quos fornaces vocat) *circumdatis utrinque tabulis, infarciuntur verius, quam instruuntur*. Per Pulmones vero, maximum illud thoracis vitale viscus, ex vesiculosa & vasculosa potissimum substantia constructum, & præcipuum respirationis organon, intelligi, ne tyrones quidem Medicinæ latere arbitror.

§. II.

Duplicem pulmonum *substantiam*, *vasculosam* alteram, eamque cordi, alteram *vesiculosam* bronchiis continuam, indicavimus, quarum quamlibet, variis & diversis symptomatibus, morbi, probe tamen distinguendi, infestant. Ut itaque nos, in quonam infarctus pulmonum f. obstructio, Græce ἔμφραξις consistat, nostram exponamus sententiam, *vasculosi generis, sanguinis motui progressivo, ejusque attenuationi destinati, adfectionem morbosam esse* dicimus, eamque *ex oppletione pectoris, a sanguinis plus minus spissi & copiosi impedito progressu & stagnatione in ipsis pulmonum numerosissimis vasculis, suam sumere originem, eaque propter respirationem brevem, frequentem & difficilem, non sine metu suffocationis; simul inferre*, jure meritoque adseveramus. Neque vero nos latet lis illa, quam D. D. GAETKE *in Dissert. inaugurali de Vena portæ* movit, dum plenariam vasorum sanguiferorum obstructionem in corpore vivo planè negavit. Dubitationem hanc,

quam-

quamvis non faciamus noſtram, (neque enim in pulmonum infarctu opus eſt plenariâ vaſorum ſanguiferorum obſtructione, ſed ſufficit difficilior paulò ſanguinis per pulmones circuitus atque ſtagnatio;) tamen illud paucis notamus, quod lubentiſſime laudati modo Auctoris ſententiæ ſubſcribamus, ſi illa ipſa de vaſis ſanguiferis majoribus cordique proximioribus interpretatur. Quemadmodum enim totius vitæ ratio in progreſſivo ſanguinis motu indeque dependentibus ſe- & excretionibus rectè collocatur; ita hôc, propter obſtructiones ſublato, mortem preſſo pede ſequi quilibet facilè advertet; minime vero in hanc ibimus ſententiam, ſi ad vaſa corporis noſtri minora & â Corde remotiora ſimul extendatur.

§. III.

Suppeditatâ ſic morbi naturâ, facili nunc negotio ab aliis pectoris adfectibus, quibuscum convenientiam quandam alit, diſcerni poterit. *Aſthma* certe iisdem fere incedit functionum læſionibus, atque ab artis Medicæ imperitioribus, non ſine noxa, cum *infarctu pulmonum* malè confunditur; quamvis enim utriusque mali ſedes, teſtante hoc reſpirationis læſione, plerumque deliteſcat in pulmonibus; minime tamen exinde unum eundemque morbum ſimpliciter dijudicari poſſe exiſtimo. Ponamus modo in utroque morbo, & aſthmate & infarctu pulmonum, aëris reciprocationem plus minus graviter lædi; ſed conſideremus etiam, quomodo ipſa hæc læſio contingat atque manifeſtetur. Videmus nimirum aſthmate miſerè divexatos, ſpiritum ſive cum ſibilo, ſive cum ſtertore aut roncho laborioſè ducere, luculento ſatis indicio, aut humorem ſeroſo-mucoſum bronchiis inhærere, eumque ſive mobilem, ſive immobilem; aut pulmones ſcirrhoſis indurationibus laborare; aut veſiculas pulmonales (quod à cauſis externis maximè fieri conſuevit,) nimium criſpari & ſpaſticè conſtringi, atque ſic facilè diverſitatem vitiatæ reſpirationis in utroque adfectu perſpiciemus, quod ſcilicet ab invicem differant & ratione ſedis morbificæ, &

cau-

caufarum ac fymptomatum, & confequenter etiam ratione methodi medendi.

§. IV.

Non negamus equidem facilem admodum effe transmutationem afthmatis in infarctum pulmonum & vice verfa; fed quoniam hæc ex fequentibus clarius patefcent, nunc illud faltem notamus, quod ipfi etiam infarctus multum inter fe difcrepent. Ita in aliis ad fuffocationis usque metum refpirationem impeditam videmus; in aliis minus: in aliis fat fortes cordis palpitationes, morbos capitis, adfectus infimi ventris fpafmodicos, in aliis hæcce minus deprehendimus: in aliis fuffocationem, Hæmoptyfin, Peripnevmoniam, exulcerationem pulmonum, fcirrhofas eorundem indurationes, Vomicas, Afthmata, &c. obfervamus; in aliis vero felicem atque exoptatiffimum habemus eventum. Quæ, cum ita fint, facile erit, ex fignis mox recenfendis atque fequentibus, judicare, num infarctus pulmonum fonticum malum fit, nec ne; an fymptomaticè infeftet, an idiopathicè, & cuinam potiffimum caufæ adpropriata fint opponenda remedia.

§. V.

Præcipuum & maxime metuendum, tam idiopathici quam fymptomatici infarctus pulmonum fignum eft, aëris plus minus gravis interceptio; quemadmodum vero hujus multa & diverfa datur ratio, ita, quænam h. l. valeat explicare erit convenientiffimum. Ut itaque, quæ noftra fit fententia, clarius patefcat atque fecundum Philofophorum regulam, *oppofita juxta fe pofita magis elucefcant*, ipfum refpirationis negotium è Phyfiologicis repetamus ufibusque noftris accommodemus.

§. VI.

Aëris fub infpirationis & exfpirationis actu reciprocationem, *refpirationem* vocamus, quæ, quamprimum homo in lucem editus fuit, ad extremum usque vitæ halitum conftanter perdurat, nec fine notabili vitæ difcrimine ceffare poteft. Duplicem in hac vitali actione obfervamus motum,

tum, alterum *inſpiratorium*, alterum *exſpiratorium*, inquo hoc pectus, ope muſculorum intercoſtalium, diaphragmatis atque abdominis anguſtari; in illo vero partim ipſius aëris externi, partim dictorum adminiculorum ope, thoracem anguſtari videmus. Hæc, ut rite & ſecundum leges Naturæ fiant, aëre in juſto elaſticitatis atque puritatis gradu conſtituto, pulmonibus nulla labe infectis, pectorisque atque abdominis ſanâ conformatione opus erit, quibus præſentibus, cœteris paribus, reſpiratio fit libera & ad vitam protrahendam aptiſſima.

§. VII.

Notanter addidi cœteris paribus, nam, ſalvis licet atque integris hiſce ad ſpiritum ducendum requiſitis, ſatis tamen ægram atque difficilem quandoque deprehendimus reſpirationem, cujus cauſam, ſi inquiramus, partim in vaſis ſanguineis, pulmonibus copioſiſſime intertextis, fartis atque obſtructis, partim in nervorum, reſpirationi dicatarum partium, ſurculis eam inveniemus. Tam amicabile reſpirationis atque circuli ſanguinis eſt conſortium, ut ceſſante unâ harum actionum vitalium, mox quoque altera deſtruatur, aut labefactatâ unâ, altera ſimul in conſenſum trahatur, atque inde maxime petenda venit ratio *impeditæ reſpirationis*, in infarctu pulmonum: quoniam enim horum veſiculæ aëreæ retis fere in modum ab arterioſis & venoſis alveis, & mirabilibus & copioſis ac minutiſſimis plexibus anfractibusque ambiuntur, nemo non facile colliget, hiſce præter modum à ſanguine, ſpiſſo imprimis, adimpletis, non poſſe aërem elaſticum, etiam optimæ notæ & puriſſimum, ipſam veſiculoſam ſubſtantiam ſufficienter expandere & hinc neceſſario reſpirationem reddi anxiam atque laborioſam.

§. VIII.

Non minori ſymptomatum atrocitate adfliguntur, qui malâ conſtitutione nervorum, reſpirationis organis fluidum agiliſſimum concedentium, laborant. Ita nervis pa-

ris octavi s. vagi, influxum liquidi nervosi pulmonibus concedentibus male adfectis; item diaphragmaticis, è cervicalibus triplâ radice oriundis, paralysi tentatis, magnam spirandi difficultatem, apoplecticis & paralyticis familiarem, oriri observamus: præterea vellicatos diaphragmatis nervos mox dilatationem thoracis excipere, nec non à violenta diaphragmatis contractione & thoracis dilatatione, aërem magnâ vi pulmones ingredi, strepituque facto singultum fieri, constanti probatur experientiâ; sed hæc ordinis gratia hic adduxisse sufficiant.

§. IX.

Quos spasmodicum, quod hypochondriacæ & hystericæ passionis nomine effertur, malum identidem molestat, corporis habitus sunt obesi, vasa habent multa & exiliora, succisque & sanguine pleni, sub ipsa spasmorum vehementia & exacerbatione, non tantum ob insignem intestinorum atque ventriculi à flatibus distensionem, indeque impeditum diaphragmatis descensum, valde difficili tentantur respiratione; sed & facillime, regurgitante nimirum sanguine ad medii ventris partes, infarctum pulmonum incurrunt, quod tanto facilius eveniet, si ejusmodi ægrotantes dispositionem jam quandam ad huncce morbum alant, id quod ex Cap. seq. clarius patescet.

§. X.

Haud alienum ab instituto nostro erit, si paucis adhuc, clariorem lucem iis, quæ sequuntur adfusuri, usum insimul, quem respiratio habet incomparabilem, exponamus. Arteriam atque venam pulmonalem innumeris ramorum myriadibus per laxum pulmonum viscus distribui & vesicularum membranas reticulari forma circumdare, hinc inde jam monuimus; sed misera omnino mortalium esset conditio, nisi in hac pulmonum fabrica sanguini per minutissima & numerosissima pulmonum vascula in tantâ copia trajiciendo suppeditasset adminicula summus rerum architectus. Respiratio est, quæ continuo alternan-

te in- & exſpiratione, mirum quantum promovet ſanguinis circulum: ſive enim inſpirationem ſpectes, videbis, dilatato thorace expanſisque collapſis antea pulmonum veſiculis aëreis, ſimul exporrigi innumeros vaſorum ſanguiferorum ramos, adeoque ſanguinis per ipſos motum faciliorem reddi; ſive exſpirationem conſideres, animadvertes, anguſtatione thoracis, complicatis iterum aëreis receptaculis, inſtar ſpongiæ comprimi vaſa ſanguinea, adeoque fluidum in illis contentum ſenſim paulatimque ê ramis minoribus ad majores, exque his demum ad ipſum ventriculum cordis ſiniſtrum propelli.

§. XI.

Verum enim vero, neque in hoc ſolo perſiſtit nusquam ſatis laudandus reſpirationis uſus; quanquam enim minimè in eorum eamus ſententiam, qui in aëre inſpirato refrigerium quoddam ſanguini æſtuanti quærunt, ubi conſentientes recentiores pleroſque habemus, nempe HOFFMANNUM, SYLVIUM, MAUROCORDATUM, CHARLETONIUM, BORELLUM, SCHWAMMERDAMIUM, BOHNIUM, alioſque, (tantum enim abeſt, ut reſpiratio ſanguinis calorem ad temperiem reducat, ut potius, frequentioribus vicibus repetita, æſtum ejus intendat;) aut peculiarem ſibi quandam aëris cum ſanguine pulmones perluente mixtionem mente concipiunt: tamen nequaquam illud ſicco pede tranſire poſſumus, quod notabilem, ex arteriis ad pulmones allatus ſanguis, alterationem ſubeat. Accuratioribus obſervationibus anatomico-phyſiologicis conſtat, ſanguinem per arteriam pulmonalem è dextro cordis thalamo ad ſiniſtrum propellendum, multo floridiorem, rubicundiorem atque fluidiorem in ipſis venularum pulmonalium propaginibus eſſe, eo, qui in arteriarum alveis continetur, cujus phœnomeni explicatio omnium optime à reſpiratione liberiori deſumitur, utpote quâ Maſſa Sanguinis in minimas partes dividitur, conquaſſatur atque comminuitur, ut heterogeneis admodum ſanguinis moleculis, gravibus & levibus, ſolidis & fluidis intimè in-

ter se mixtis atque combinatis, circulus sanguinis per vasa corporis humani reliqua, cum insigni vitæ & sanitatis emolumento, tanto liberius promoveatur.

§. XII.

Possemus hic pluribus egregiam respirationis utilitatem, quam in secretionibus & excretionibus secundandis, in motu ventriculi & intestinorum peristaltico adjuvando, in facilitando chyli in vasa lactea ingressu, in progressu contentorum per intestina, in exclusione fœtus & secundinarum ex utero, item in olfactu, loquela, liquidorum sorbitione præstat, efferre; sed, ne plane à scopo nostro aberremus supersedemus huic labori, & illud saltem monemus, quod, cum usus pateat respirationis amplissimus, multæ quoque & variæ, à respirationis læsione, aliarum proveniant functionum læsiones, symptomata atque morbi, uti id sequentia uberius demonstrabunt. Confer. insuper *Dissert.* HOFFMANNI *de usu respirationis in arte medica.*

§. XIII.

Exposito sic egregio *respirationis usu* & suppeditatis §. VII. & IX. rationibus, quomodo ejus in infarctu pulmonum contingat labefactatio, nunc restat, ut & *suffocationis* rationem reddamus, atque reliqua infarctus pulmonum signa ordine recenseamus. Ad suffocationis quidem naturam eo clarius perspiciendam apposite huc trahimus, quæ §. VII. de sororio quasi respirationis & circuli sanguinis vinculo, nec non §. X. de præclaro respirationis usu in facilitando sanguinis motu progressivo, itemque §. XI. de intimiori sanguinis, respirationis ope fiente mixtione, protulimus, ex quibus collectim sumtis distincte satis apparere arbitror, quod, æquilibrio inter fluida & solida sublato, non possit non vita demum cum respiratione perire, sive quod idem est, miserorum pectus à constanti novi sanguinis adpulsu suffocari.

§. XIV.

Lassitudinem præterea corporis insignem in infarctu pulmonum adfectis notamus, quæ partim tanquam effectus

ctus, partim tanquam causa morbi sese manifestat: & hoc quidem in emaciatis atque debilioribus; illud vero in robustioribus, quibus virium adhuc robur aliquod constat, observamus. Pulsus, ob respirationis frequentiam & nimiam sanguinis quantitatem, celer est atque plenus, inque mali exacerbatione, ob impeditum ejus progressum, viriumque nimium decrementum, languidus & inæqualis; in habituali vero malo nonnunquam intermittens, haud obscuro polyposarum concretionum indicio, observatur. Hinc sub motu corporis cordis palpitationes sequuntur, vasa colli & capitis, propter sanguinis versus caput congestionem, turgida fiunt atque inflantur, indeque stupor capitis, vertigo & lacrymarum quandoque involuntarium profluvium oboriuntur.

§. XV.

Accedunt hisce, inprimis in hypochondriacis & hystericis, hæmorrhoidum & mensium turbationibus obnoxiis, pathemata varia in abdomine spastica, pulsus durior, cardialgiæ, alvus sicca, urina tenuis & pauca vasorum cum horroribus interjectis detumescentia, quæ cuncta non tanquam effectus, sed tanquam causæ morbi consideranda erunt: Spasmis enim in abdomine subortis, illa sanguinis portio, quæ secundum naturam per viscera ejus iter suum absolvere debet, urgetur ad alias nostri corporis partes, laxiores maxime atque molliores, quæ ad stagnationes aliaque mala concipienda sunt aptissimæ; sed de hoc plura in Cap. seq. ubi causarum seriem evolvemus.

§. XVI.

Ad *Prognosin* jam de infarctu pulmonum ritè formandam, nos convertimus, in qua ordinis gratia in *tres classes* ægrotos reducere non incongruum erit. Ad *primam* quidem quod attinet, collocamus in eam sat citò & perfectè cum sanitate in gratiam redeuntes, atque hos sub eorum nomine complectimur, qui viribus sive à præcedentibus morbis, sive à præsenti non sunt nimis fracti, qui respiratione quidem difficili & frequenti, sed non ad suffocatio-

nis usque metum adfliguntur, lassitudinem atque imbecillitatem præ aliis decumbentibus minorem experiuntur, quorumque pulmones adhuc robore suo quodammodo pollent, ut accedente eoque accommodato vitæ & victus regimine atque remediorum convenientium tam externorum quam internorum, justâ dosi, ordine & tempore adplicatorum usu, discussâ plenarie sanguinis stagnatione, optime convalescant.

§. XVII.

Altera classis eorum est, qui partim propter virium jacturam nimiam, partim propter alias accedentes causas, vim morbi sustinere non possunt, atque hi sensim paulatimque viribus decrescunt, languidiores tangentis manum attingunt pulsuum ictus, qui successive in inæquales & intermittentes desinunt, vox difficulter profertur, respiratio angustior semper & laboriosior redditur, lacrymæ involuntariæ funduntur, anxietates præcordiorum augentur, tandemque, supervenientibus sudoribus frigidis, cum respiratione vita perit.

§. XVIII.

Tertia denique *classis* eos nobis sistit, qui notabili per totum morbi decursum respirationis difficultate oppressi in ancipiti versantur; hi enim, sive lecto adhuc affixi, sive evadentes jam, aliis gravioribus & valde chronicis interdum corripiuntur morbis. Non rarò accidit, ut decumbentes insigni horrore, subsequente æstu acuto atque continuo, tussi, dolore punctorio & gravativo pectoris, ad spinam usque dorsi se extendente, qui tussiendo augetur, infestentur, non obscuro peripnevmoniæ indicio, atque in his utique spes salutis admodum est dubia. Alii pari ratione horrore percutiuntur, succisque & sanguine pleni, extremis refrigeratis, sincerum sanguinem, floridum atque spumidum in notabili quantitate per os ejicientes, in hæmoptysin præcipitantur. Alii evadunt quidem, sed successu parum felici: tussicula enim sicca chronica, respiratio difficilis & anhelosa, dolor pectoris obtusus, vox rauca

&

& clangosa, oris siccitas, pulsus celer & frequens, calor hecticus, non levem consumtionis phthisicæ metum incutiunt. Alii eâdem fere symptomatum multitudine aliquamdiu tentati, globulos sive lividos, sive cœruleos, purulentam materiam continentes, fortiori tussi tandem ejiciunt, & de tuberculorum, sive nodorum scirrhosorum pulmones obsidentium præsentia, nos certiores reddunt. Alii, succulenti & obesi corporis habitus, continuam, superato pulmonum infarctu, respirationis cum stertore sororiæ difficultatem, præcordiorum anxietatem, vocis asperitatem vel raucedinem retinent inque asthma humidum prolabuntur; qui vero siccioris temperamenti sunt homines, profunde postmodum spiritum duxisse haustumque semel sub sonitu vel sibilo aërem diu satis retinuisse, atque siccum asthma incurrisse, observati fuerunt; alii denique sine evidenti causa, motu inprimis exercitato corpore, de præcordiorum anxietate & palpitationibus cordis conqueruntur, quorum inæqualis pulsus polyposæ concretionis suspicionem non immerito adauget. Ex his itaque recte nunc concludimus, multum omnino infarctum pulmonum valere ad alios morbos superinducendos, adeoque propterea caute, tam in prognosi, quam in cura esse procedendum, ne morti tradantur miseri, cum jam in portu constituti esse videantur.

CAPVT II.

De causis infarctus pulmonum, tam proximâ, quam remotis.

§. I.

CUm causas morborum tollere idem sit, quod morbos curare, jure meritoque & nos, prius quam ad curam descendamus, in iis indagandis & pervestigandis occupatos esse decet; verum, subit hic animum dubitatio,

bitatio, an scilicet ad morborum curationem adeo necessaria sit morbificarum causarum notitia?

§. II.

Paradoxon fortasse nonnullis videbitur; sed, si dicendum quod res est, toto fere die exempla comprobant, quod non raro morbi, quorum causæ aliquando exercitatissimos latent, feliciter sanentur: & contra sæpius morbi nullâ ratione curam admittant, cum tamen causæ ipsorum vel digito commonstrari possint.

§. III.

Ad dubitationem hanc brevissimis componendam, sciendum ante omnia est, sapientissimum rerum conditorem benignissime voluisse, ut substantiæ à se creatæ atque hominum corpora, semet ipsa secundum inditam ipsis agendi potestatem, limitatam tamen, motibus imprimis progressivis, nec minus se- & excretoriis, qui etiam in morbis vigent, ab interitu vindicent. Hos, qui diligenter attendit, salutares à noxiis distinguit, sive quod idem est, Naturam optimam morborum medicatricem sequitur, motus nimios sedando, languidos excitando, irregulares in ordinem redigendo, causas morborum in minori mole activas easque occultas feliciter, ipsorum motuum beneficio, expugnabit. Vid. *Dissertat.* HOFFMANNI, *de Natura morborum medicatrice mechanica*; it. *de Naturæ & artis effectu in medendo.* Alia vero longe est ratio in causis morborum gravioribus & manifestis, quarum quidem cognitio ratione indicationis curatoriæ eo, quod nulla amplius ipsis cum remediis adplicandis intercedat proportio, exiguum utique habet usum &, nisi fortasse certam mortis prædictionem, aut symptomatum mitigationem exceperis, plane nullum.

§. IV.

Enim vero, hoc respectu minime solertem & curatam causarum morbificarum indagationem negligimus: Sunt enim, & non infrequentes, quæ & quantitate & qualitate infensâ & nimiâ omnem motuum eludunt efficaciam,

ciam, & tamen convenienti alterantium, evacuantium aliorumque adpropriatorum remediorum recto usu, feliciter ad temperiem reducuntur. Quilibet ergo facile animadvertet, quod harum dilucidatio magnam sibi in praxi vindicet utilitatem & necessitatem; & quoniam causam infarctus pulmonum ad hujus generis familiam omnino referimus, operæ pretium erit, eam non perfunctorie adducere.

§. V.

Pulsum esse in hoc morbo detentis frequentem, plenum, interdum languidum & inæqualem Cap. præced. jam §. XIV. respirationem valde difficilem, suffocationem, sine stertore tamen aut sibilo, minitantem ibid. §. III. commonstravimus; præterea multum valere respirationem liberiorem in adjuvando sanguinis motu progressivo §. X. & XI. & vice versa circulum sanguinis minus impeditum symbolum suum ad respirationis libertatem conferre, §. VII. demonstravimus, ex quibus nunc concludimus, nullam subesse aliam *causam* hujus infarctus *proximiorem*, quam stagnationem sanguinis plus minus spissi & copiosi in pulmonum numerosissimis vasculis sanguineis consistentem, id quod Cap. seq. methodus medendi & optatus exinde resultans effectus, uberius demonstrabunt.

§. VI.

Plura ad producendam hanc inque actum deducendam causam proximam, attentionem & considerationem medicam requirentia, concurrunt, inter quæ *Plethora* præ cæteris eminet. Neque verò nos latet, hanc ab aliis pro causa mali proxima, minus quidem recte venditari: quodsi enim à nullis aliis mox recensendis hæc comitetur causis, vix ac ne vix quidem infarctum pulmonum, (cum aliàs omnes nimiam sanguinis copiam alentes infarctui pulmonum expositi essent,) suscitari posse, confidenter adserimus. Inter *remotas* vero & disponentes utique præcipuum locum damus plethoræ; siquidem constans observatio practica docet, sanguine & succis plenos, tempera-

 menti

menti ſanguinei, diætâ lautâ & evchymâ gaudentes, evacuationes ſanguinis artificiales negligentes, vel naturales ſuppreſſas habentes, imprimis ejusmodi malorum generibus, à ſtagnatione ſanguinis oriundis, eſſe obnoxios.

§. VII.

Quemadmodum autem raro ſola datur ejusmodi ſuccorum corporis noſtri abundantia, quæ ſimul in blanda ſua temperie perſiſtat; ita ipſa etiam plethora varie & diverſimodè, benignam ſanguinis diathesin alterat atque pervertit: proportio enim, quæ ad actiones & reactiones requiritur æqualis, abinde inæqualis redditur, ſanguinis motus fit debilior, fluxilitas ejus ſpiſſeſcit, ſe- & excretionum negotium turbatur, particulæ ſanguinis heterogeneæ à craſi ſua deflectunt & in excrementitias fatiſcunt, atque ſic multorum malorum largiſſimus fit proventus. Diſponit vero quam maxime ad infarctum pulmonum, ſanguinis ſpiſſitudo, quam à vita ſedentaria, imprimis mutato vitæ genere ex laborioſo in quietum, potus congrui & ſufficientis neglectu, mœrore atque triſtitia, acidorum itemque ſpirituum ardentium, nec non herbæ Nicotianæ nimio abuſu frequentiſſime oriri, compertum eſt.

§. VIII.

Tanto vero magis infarctus pulmonum ſuſcitabitur, ſi plethora & ſpiſſitudo ſanguinis incidant in ejusmodi ſubjecta, quæ variis ex cauſis pulmonum quâdam atoniâ laborant, eamque ſive connatam, ſive acquiſitam magisque auctam habent. Spectant huc ſacrarum rerum antiſtites, vid. ERNEST. HENRIC. WEDELII *Diſſert. de morbis concionatorum*; & qui in vitæ genere multam vocem & frequentiores cantus exigente conſtituti ſunt; neque ab eorum numero excludendi ſunt, morbis variis antecedentibus pectoris, tuſſi, defluxionibus catarrhalibus, aſthmate, &c. ſive diu, ſive iteratis vicibus vexati; ut eos, qui ab injuriis externis violentis, caſu, contuſione, &c. pulmonum quodam vitio laborant, non omittamus.

§. IX.

§. IX.

Hypochondriacum atque hystericum malum facile infarctum pulmonum producere Cap. praeced. jam §. IX. monuimus, ibidemque §. XV. ejus signa exhibuimus, nec errabimus, si his in causarum serie morbos quoscunque spasmodicos, ipsas etiam febres intermittentes &c. medicamenta validiora, spasmodicâ agendi virtute conspicua, ut emetica & purgantia fortiora, item martialia praepostere exhibita, ipsum quoque aërem frigidiorem, corpori & pectori incautius admissum, adjungamus: Harum enim omnium ea nocendi vis est atque efficacia, ut vel universali quasi spasmo totam fere humorum massam ad interiora, extremis frigore constrictis, urgeant; vel particularibus motibus strictoriis, stagnationibus sanguinis atque humorum, hinc inde ansam praebeant aptissimam.

§. X.

Atque hae sunt praecipuae infarctus pulmonum causae, quarum diligens pervestigatio & attenta consideratio medica, tam ad mali gravitatem cognoscendam, quam ad periculum praedicendum, & ad curam legitime instituendam, utilitate utique gaudet egregiâ. Restat adhuc, ut quas §. XVIII. Cap. I. recensuimus aegritudines, quod ab infarctu pulmonum producantur, commonstremus, qua in re locupletem, Excell. D. HOFFMANNUM, testem adducamus, dum in *Medicinae Systemat. Tom. II. P. I. Cap. III.* §. 7. ita scribit: *Nimia sanguinis ex spasmorum violentia congestio & decubitus in pulmonibus, haemoptysin, pleuritidem, peripnevmoniam, asthma sanguineum, spirationem valde anxiam & difficilem gignit.* Et ibid. §. 21. haec extant: *Motus sanguinis valde retardatus in pulmonibus, tubercula, abscessus, respirationem difficilem, asthma, peripnevmoniam, haemoptysin atque exulcerationem gignit.* De polyporum vero generatione seq. §pho hisce fidem facit: *Impeditior sanguinis per vasa progressus, ad polyporum generationem multum contribuit. Nam à sanguine intra vasa subsistente ejus fluidae partes perquam facile secedunt, unde fit,*

 ut

ut solidæ & crassiores procedente tempore concrescant & firmius coagmententur.

§. XI.

Modum, quomodo quilibet horum morborum in hoc vel illo individuo inducatur, quod attinet, ultro fatemur, rectius eum accuratis observationibus clinicis, quam quidem, & sæpe cerebrinis theoriis fundari: proinde in genere tantum circa eorum genesin notamus, quod stagnans in pulmonibus sanguis, sive infarctus pulmonum, quandoque tanta in copia coacervetur, ut vascula sanguinea tandem, capiendo eum imparia, disrumpantur, unde hæmoptysis; quandoque in membranam pulmones ambientem, aut pleuram transferatur, unde perípnevmonia & pleuritis; quandoque minus bene discutiatur inque capillaribus vasculis pulmonum induretur, unde scirrhi & tubercula pulmonum, quæ tandem mole aucta & suppurata, abscessus, vomicas, & hæ demum disruptæ, exulcerationes pulmonum atque Phthisin inducunt lethalem. *Conferri hac de re meretur Dissert.* HOFFMANNI *de morbis ex aliis prodeuntibus.*

§. XII.

Plures adhuc infarctui pulmonum supervenire posse morbos, non negamus, verum ne limites nostros transgrediamur, recensiti jam exempli loco sufficiant. Reliquos, qui in horum catalogo non inveniuntur, eorumque cum infarctu pulmonum connexionem, solerti Medici clinici observationi relinquimus, qui facile ex adductis & subjectorum ad hunc vel illum morbum dispositione, itemque symptomatum præsentia, eam inveniet, imminentemque prædicere, & convenientibus excipere poterit remediis.

CAPUT III.

De Methodo infarctui pulmonum medendi generali, cum cautelis.

§. I.

Optime sane antiquissimus Medicinæ parens, HIPPOCRATES, *Lib. de Flatibus*, artem salutarem describit, quod sit additio eorum, quæ deficiunt, & subtractio eorum, quæ abundant; cui sententiæ, ipsa re fundatæ, cum & nos subscribamus, eo nunc medendi animum dirigi debere quilibet facile perspiciet, ut ad mediocritatem iterum & veram mensuram humores & motus superflui & noxii redigantur, quod omnium fiet optime, si, quoniam in abundantia & spissitudine sanguinis ejusque stagnatione in pulmonibus malum consistit, I. *nimia sanguinis copia imminuatur & impetus ejus derivetur*; II. *spissitudo ejusdem incidatur & diluatur*; III. *stagnatio resolvatur*, & IV. *demum atonia laborantes partes roborentur iterum novusque morbi insultus præcaveatur.*

§. II.

Ad *primam* itaque rite perficiendam *indicationem* V. S. omnium erit primum, quicquid etiam alii de thesauro vitæ non dilapidando contradicant; & largiter quidem sanguis, pro subjectorum tamen differentia, judicante ita Medico, modo ad sex, modo octo, quandoque etiam decem uncias, ipso in paroxysmo, urgente suffocatione, è brachio educendus erit. Vix credibile dictu, quantum inde miseri persentiant levamen præsentissimum, ut morte ante proximi, jam ê faucibus ejus erepti videantur. Deinde clysteres subordinandi sunt emollientes & carminativi, quodsi nimirum spasmorum adsit vehementia; aut paulo acriores, instante nimirum suffocatione, tam ad spasmos

 demul-

demulcendos, quam ad ſanguinis verſus inferiora fluxum invitandum, quo nomine etiam pediluvia, modo ægrotorum nimia debilitas ea non interdicat, commendari merentur.

§. III.

Neque vero rejicimus hodie tantopere receptam, ſanguinis abundantiam ê pedum venis ſubtrahendi, conſuetudinem, dummodo imminens ſuffocatio non ſubitaneam è partibus thoracis proximioribus, ejus ventilationem deſideret: imminuitur enim non modo hac ratione moleſta ſanguinis quantitas, ſed ad inferiora quoque ejus motus derivatur, quod iis, qui propter hæmorrhoidum vel menſium ſuppreſſionem, ſtagnationem in pulmonibus conceperunt, apprimè utile judicamus, imprimis, ſi ſalutares has excretiones provocantia legitime adhibeantur & ſubjungantur medicamenta, è quibus Pil. Becher. genuinæ, & ad horum exemplar confectæ Stahlianæ & Hoffmannianæ utramque faciunt paginam.

§. IV.

Alteri indicationi egregie ſatisfaciunt infuſa theiformia, ex aqua puriori pluviali, vel ê fluviis poſt pluvias excepta atque è ſpeciebus incidentibus, reſolventibus & diſcutientibus, uti Rad. Pimpinell. alb. Saſſaparill. Hba Veron. Hyſſop. flor. Sambuc. Arnic. Sem. Aniſ. & ſimilibus confecta, quæ per totum morbi decurſum egregiam ſpondent utilitatem, imprimis ſi eorum virtus aliis medicamentis v. g. pulveribus ex Rad. Ari, Irid. Flor. Pimpin. alb. ⊕tro, ⊖e abſynth. & aliquot gtt. ☋ Saſſafr. adhuc magis intendatur.

§. V.

Hiſce commode ad *tertiam indicationem* magis ſpectantia, reſolventia nimirum tam interna quam externa, interponuntur. Ad priorum genus Eſſentias è radicibus alexipharmacis, Imperat. Helen. Angel. Valerian. Carlin. &c. paratas, MRam ſimpl. ♎tum Bezoard. Buſſii &c.

item

item diaphoretica fixiora, ♁ium diaph. Ceruff. ♁ii, Materia perlat. Crügn. aut, qui aliis palmam præripuisse visus fuit, Regulum ♁ii medic. referimus, quæ partim per se adhibita, partim 🜍o præced. laudatis addita, æqualem sanguinis distributionem facilitando, egregii usus sunt atque efficaciæ. Inter externa vero, rejectis aliàs adplicari solitis Unguentis & Emplastris, præter fotum cum pannis calidis pectoris & frictiones moderatas, non habemus quod commendemus magis.

§. VI.

Denique *quarto*, ad partes â tono dejectas corroborandas, novumque mali insultum præscindendum MRam Stahlii tonicam, è TRa ♁ii & ♎ C. C. ana compositam, etiam in paroxysmo, in frigidioris & torpidioris indolis hominibus, non sine fructu usurpatam fuisse novimus; quin imò, quod & alia balsamica, roborante virtute coruscantia, habito nimirum respectu individuali, conveniente dosi, ordine & tempore adplicata, eundem optatum effectum exserant, nulli dubitamus. Spectant huc inter alia maxime Cort. Chaccarill. Succin. Myrrha eaque electa, quam, præeunte Excell. HOFFMANNO, in substantia non sine ratione aliis inde pptis Essentiis nimis calidis præferimus. Insignis quoque hic usus est Veronicæ, cujus decoctum ad aliquod temporis spatium continuatum robustioribus egregie profuisse relatum habemus; qui vero sensibilioris sunt naturæ, iis singulo mane aquam Veron. vinosam, laudante Stahlio, ad aliquot cochlearia propinare, non erit inconsultum. Vid. Excell. HOFFMANNI *Dissert. de Infuso Veronicæ præferendo herbæ Thee.*

§. VII.

Accidit non raro, ut in dispositis, levi data causa, malum recrudescat, quo in casu præter supra jam commemorata, Venæ sectionem, pediluvia, Pilul. balf. vernali tempore & autumnali vina medicata, omnibus fere indicationibus satisfacientia, suppetias ferunt non contemnendas.

Spe-

Species huic ſcopo inſervientes potiſſimum ſunt: Rad. Enul. Cichor. Pimpin. alb. Herba Scord. Hyſſop. Veronic. Summit. Millefol. Cent. min. Sem. Aniſ. fœnic. Cort. Chaccar. Cinnam. fol. Senn. Rhabarb. el. &c. è quibus, addito ♀ro ♀ſato, ad meliorem extractionem, variæ ſubjectis accommodatæ poterunt concinnari formulæ. Eadem quoque medicamenta commodum invenient locum, ſi quando à fluxu hæmorrhoidali, vel menſium ſuppreſſo, natales ſuos habeat morbus noſter, niſi quod in priori caſu hirudinum adplicatio cum bona ægrorum venia ſimul inſtituta fuerit.

§. VIII.

Neque h. l. ſicco pede prætereundum eſt magnum illud ſanitatis recuperandæ præſidium, ▽æ ſcilicet minerales, quarum utique, maxime in chronicis paſſionibus debellandis, magna eſt vis atque efficacia. Quemadmodum vero propter ingredientium variam mixtionem atque diverſitatem mixtionis, indeque dependentem levitatem, puritatem & bonitatem ▽æ, valde differens eſt earum virtus: ita quoque intentioni noſtræ viribus non adverſas eligere, è re erit. Rejicimus itaque hic omnes largiori ochrâ & martiali calcareâ ſubſtantia ſcatentes, quibus quidem etiam ad roborandas reſolutas partes ſua conſtat laus & gloria; quoniam vero uberior particularum 🜃ſtrium ▽æ commixtarum copia difficiliorem paulo per minora corporis noſtri vaſcula reddit tranſitum; hinc temperatas & ſubtiles, limpidiſſimas, ∽tu, ut verbis Excell. HOFFMANNI *in Diſſert. de præcipuis Germaniæ fontibus medicatis*, eſferam, *aëreo-æthereo, puriſſimoque* ⊖e *alcali imbutas*, uti Wildungenſes & Antonianas, aut quæ his ſubſtitui poſſunt, Schwalbacenſes aut Spadanas ſeligimus.

§. IX.

Egregiam dignamque lectu haud ita pridem conſcripſit Diſſertationem Excell. HOFFMANNUS *de fontis Spadani*

dani & Schwalbacenfis convenientia, in qua §. XXIX. hanc movit quæftionem: An, qui labe & vitio pulmonum affecti, phthifeos metu tenentur, uti poffint hifce aquis temperatis? ad quæ idem gravis Auctor refpondet: *Si corrupta & exæfa eft pulmonum fubftantia & infignis facta humorum effufio; fi tota pulmonum fubftantia fcirrhis obfeffa & vomicis; fi polypofæ, uti haud raro accidit, adfunt in pulmonum vafis concretiones; fi etiam hydropis pectoris jam adeft principium, potum* ▽*arum fuadere utique foret damnofum. Verum, ubi phthifeos duntaxat eft principium; fique ex hypochondriorum vitio nafcitur, ac ob tonum pulmonum labefactatum ingens feri ad pectus fit adfluxus, & cum tuffi diuturna ac valida, quafi rheumatifmus, neutiquam disfuadendus, fed potius præcipiendus eft acidularum ufus.* His itaque & nos innixi, etiam ipfo in paroxyfmo generofum hocce remedium, modo ventriculus potum dilutum ferre non recufet, loco cerevifiæ fuadere non ambigimus; nam, quod probe notandum, rariffime dantur cerevifiæ morbo convenientes, dum vel nimis confiftentes & alimentofæ, humorum fluiditati refiftunt, vel recentes flatulentias excitant, vel vetuftæ fpirituofitate nimia, aut acore infeftant, quæ cuncta incommoda ab ejusmodi Naturæ admodum amico, medicinali fimul virtute imbuto potu, minus expectare licebit. Accedit, quod innocentiffima hujus remedii operandi fit ratio; hinc extra paroxyfmum ufus ejus paulo largior c. fructu inftituetur, etiam in debilibus: qui vero obefi funt corporis habitus, viribus non adeo fracti, cruditates multas in primis viis fœcundiffimas fpafmorum alunt genitrices, nec adeo fontico pulmonum vitio laborant, iis acidulæ Egranæ, aut quas hifce viribus adhuc fuperiores relatas habemus, Tannhaufienfes, fub debito vitæ, victus & medicamentorum regimine, omnium erunt convenientiffimæ.

§. X.

Inftituti noftri ratio non permittit, ut fimul, quomodo prodeuntibus ex infarctu pulmonum morbis mederi

debeat, tradamus; proinde paucis adhuc notamus, quod supra recensitorum remediorum, inprimis incidentium, usus sat diu quandoque sit continuandus, nec non resolventium his, pro re nata, sive addendorum, sive subjungendorum. *Conf.* HOFFMANNI *Dissert. de prudenti medicamentorum adplicatione in tempore*; it. *de prudenti medicamentorum continuatione.* Diligenter vero hic aureum illud HIPPOCRATIS effatum velim observari, quod nihil sit movendum, antequam ad motum materia reddita fuerit apta. Præterea summo studio voracitatem, motum corporis nimium, & quietem nimiam, potum spirituosum & inebriantem, acidorum & Nicotianæ abusum, mœrorem atque tristitiam ægrotantibus interdicimus; temperent quoque sibi iidem à vocum multitudine & cantuum impetuoso concentu, sive etiam clamoribus; cane, quod dicunt, angueque pejus fugiant aërem frigidiorem, fortioraque è pharmacevtico fonte desumta remedia: & contra quovis modo perspirationis liberiorem successum, motum corporis moderatum, subdio temperato, juxta *Diss.* HOFFMANNI *de Motu optima corporis medicina*; potumque congruum & sufficientem, sibi habeant commendata, quibus rite observatis, multum omnino ipsi ad sanitatem propriam contribuent. Atque hæ sunt de *Infarctu pulmonum* meditationes, quæ hac quidem vice sufficiant. Deo interim Ter optimo maximo meritas persolvimus gratias, quod conatus nostros ad optatum deducere dignatus fuerit finem, Eundemque, ut porro iisdem adesse velit, ardentissimis imploramus precibus.

F I N I S.